

Ekonomik Açıdan Rusya'ya Uygulanan Yaptırımlar ve Türkiye İle Yaşanan Uçak Krizinin Etkileri

Akif ABDULLAH

Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Emirdağ Meslek Yüksekokulu
aabdullah@aku.edu.tr

Erhan BABAÇ

Öğr. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi Emirdağ Meslek Yüksekokulu
ebabac@aku.edu.tr

Öz

2008 yılında yaşanan ekonomik krizin etkilerini azaltmaya çalışan Rusya, 2014 yılında Ukrayna (Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı ilhak etmesi ve Doğu Ukrayna'yı da koparıp ülkesine birleştirme hamlesi) ile yaşadığı krizden dolayı başta AB Ülkeleri ve ABD tarafından ekonomik yaptırımlara maruz kalmıştır. Araştırmamızda bu yaptırımlarla birlikte 2015 yılı Kasım ayında Rusya ile Türkiye arasında yaşanan uçak krizinin Rusya Ekonomisine etkileri üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızda her iki ülkedeki sektörlerden başta enerji, gıda, inşaat, turizm vb. alanlarda son istatistik verilerine yer verilmiş olup, bu bilgiler ışığında konuyla ilgili araştırma yapmak isteyen uzman ve akademisyenler için faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Ekonomik Yaptırımlar, Türkiye, Uçak krizi, AB, ABD

Economic Sanctions on Russia and The Effects of Air Crisis with Turkey

Abstract

To work with mitigating the effects of the economic crisis in 2008, Russia, in 2014, due to the crisis in Ukraine (Russia's annexation of Crimea and merging movement of Eastern Ukraine to the country) Russia has been subject to the economic sanctions particularly in the EU countries and by the US. In our research, with these sanctions, aircraft crisis between Russia and Turkey in November 2015 has focused on the effects of the Russian economy.

In our study, it is given the statistic datum of the both countries, especially the areas of energy, food, construction, tourism etc., in light of this informations, we believe that it would be useful for who wish to do researching on the subject for experts and academics.

Keywords: Russia, Economic Sanctions, Turkey, Plane Crisis, UE, USA

1.Giriş

Son yıllarda ekonomik anlamda ülkelere uygulanan yaptırımlar Dünya’da önemli bir politika aracı haline gelmiştir. Bunun en yakın örneklerinden biri ise Rusya’nın diğer ülkelerle yaşadığı sorunlarla ortaya çıkmıştır. Rusya’nın 2014 yılında Kırım ve Doğu Ukrayna’yı ele geçirme mücadelesi, özellikle güç dengesi bakımından söz sahibi ülkelerin Rusya’ya uygulayacağı bazı ekonomik yaptırımları doğurmuştur. Bu yaptırımlar özellikle Rusya ile bağlantılı tüm ülkeleri derinden etkilemiş, ekonomik anlamda çıkmazlar doğurmuştur. Bu bağlamda Rusya ise kendi ülkesi için bazı zorluklara zemin hazırlamış olup, tıpkı diğer ülkeler gibi ekonomik olarak düşüşe geçmiştir. Rusya’ya karşı benimsenen yaptırımlar Rusya’nın Ukrayna’da askeri istikrarsızlaştırmasına tepki olarak AB ve ABD tarafından sağlanmıştır (Galbert, 2015: 5). Rusya, AB ve ABD gibi ülke ve birliğin yer aldığı bir ortamda ekonomik anlamda etkilerin makro düzeyde değerlendirilmesi gerekir. Bu ana etkileri ise aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Connolly, vd., 2015: 2):

- Dış sermayeye karşı azalan erişim: Rusya aynı deneyimi 1998 ve 2008-2009 krizinde de yaşamıştır.
- Hedeflenen alanların bozulması: Özellikle petrol, gaz sektörü ve savunma sanayisinde bu bozulmalara rastlamak mümkündür. Bunun ana etkilerinin ilk hissedilmesi ise Ukrayna ile ticaretin durdurulmasından itibaren. Bunun en önemli sebebi ise Ukrayna ile yaşanan kriz öncesinde askeri teçhizat için çok önemli parçalar Ukrayna’lı şirketler tarafından temin ediliyordu ve bunun sonucunda Rusya ise tedbir olarak yerli üretime ağırlık vermeye başladı.
- Mevcut yapısal yavaşlama: Bu yavaşlama ise 2010 yılında başlamış olup, 2014 yılının ikinci yarısında petrol fiyatlarının düşmesiyle birlikte hız kazanmıştır.

Yaptırımların varlığı son yıllarda AB’nin dış politikalarında oldukça fazla görülmektedir. Fakat Rusya’ya karşı uygulanan önlemler bugüne kadar hiç görülmemiş düzeydedir. Özellikle Rusya-AB arasında yaşanan bu süreçte Almanya aktif bir rol oynamaktadır. 18 Mart 2014 yılında yeni federal konular üzerine katılım anlaşmaları imzalanmış ve o günden bu yana Moskova entegre bir şekilde çalışmaktadır (Fischer, 2015: 1). Aynı zamanda Rusya’nın 2015 yılı Kasım ayında Türkiye ile yaşadığı uçak krizi de, bu zorlu sürecin bir göstergesi haline gelmiştir. Çalışmamızda bu hareket ve yaptırımlardan yola çıkarak Rusya’nın rolü ve içinde bulunduğu yaptırımları derleyerek, bir bakıma ekonomik açıdan Rusya’nın içinde bulunduğu durumu göstermeyi amaçlanmıştır. Rusya’ya karşı ekonomik yaptırımların uygulanmasına ilişkin ilk kararlar 17 Mart 2014 Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği tarafından kabul edilmiş olup, Rusya Federasyonu’na ait şirket ve görevlilerin banka hesapları ve diğer varlıkları dondurulmuş veya mal varlıklarına el konulmuştur. Bunun nedeni ise Ukrayna’ya ait olan Kırım ve Sivastopol’un ilhakında Rusya’nın aktif rol

oynaması olmuştur. Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımların hangi sanayi alanına yönelik olduğuna baktığımızda esas hedefin Rusya ekonomisinde güçlü, uluslararası rekabette önemli yeri olan alanları görmekteyiz: Bu sektörler, Petrol, gaz, Rusya Federasyonu nükleer ve askeri sanayinin yanısıra Rus bankacılık sermayesine karşı yaptırımların uygulandığı görülmektedir. Özellikle AB ve ABD tarafından uygulanan ekonomik yaptırımlar kısa vadede Rus ekonomisi için önemli zorluklardan biri olmuştur. Bu zorluklar, mali piyasalarda dalgalanmaların yaşanmasına, finansal istikrarsızlığın güçlenmesine ve ekonomik belirsizlik ortamının yaranmasına ülkeden sermaye çıkışında artışa, yabancı sermaye girişinin azalmasına neden olmuştur. Yaptırımlardan en çok etkilenenler (belirsizlik nedeniyle) makroekonomik göstergeler, döviz kuru ve enflasyon olmuştur. Daha fazla yaptırım umutları öncelikle Ukrayna'daki siyasi durum ve ABD pozisyonuna bağlıdır.

Uluslararası yaptırımların amacı ülkeyi kısmen veya tamamen izole etmektir. Ancak Rusya'yı tamamen izole etmek ve yaptırımların getirilmesi Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'nın amaçlarına aykırı istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Batı için Rusya'yı her şeyden tecrit etmek ve ülkeyi Çin, Latin Amerika ve Afrika'ya doğru yönelmesini sağlamak gerekli midir? Bu sorunun cevabı Washington ve Brüksel'dedir. Yetkililer yaptırımların etkisini azaltmak için bankacılık sistemini desteklemek, finansal istikrarı sağlamak ve kredi düşüşünü önlemek amacıyla geçici olarak sigortalı mevduatları iki katına çıkarmış, sermaye desteği programı vb. düzenlemeleri yürürlüğe koymuşlardır. Bu düzenlemeler genellikle bankacılık sistemini kapsamaktaydı. Ukrayna krizinden dolayı yaptırımlara maruz kalan Rusya için 24 Kasım 2015 tarihi Türk-Rus ilişkilerinde siyasi ve ticari açıdan yeni bir noktası olmuştur. Türkiye hava sahasını ihlal eden Rus savaş uçağının düşürülmesiyle Rusya ile Türkiye arasında yeni bir dönem başlamıştır. Türkiye-Rusya arasında yaşanan uçak krizinden sonra Türkiye'nin en büyük ekonomik ortaklarından biri olan Rusya ile ekonomik anlamdaki gerginlikler iki ülke arasındaki ticari ilişkiler olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak uzmanlar bu etkinin uzun süreceğinin pek mümkün olamayacağı kanısındadırlar. Çünkü Rusya'nın ağırlıklı olarak tarım ve tekstil ürün ihtiyacını karşılayan Türkiye'ye alternatif bulmaları kısa sürede mümkün gözükmemektedir.

2. Rusya'ya Uygulanan Yaptırımlar, Nedenleri, Etkileri ve Rusya'nın Yaptırımlara Karşı Aldığı Önlemler

2.1. Yaptırımların nedenleri ve önemli tarihler

Kırım krizi nedeniyle 2014 yılı Şubat ve Mart ayında, Ukrayna'nın yeni hükümet faaliyetlerinden hoşnut olmayan insanların kitlesel eylemleri sonucu Kırım referandumuyla yarımadanın (Kırım) Rusya'ya katılması ile birçok BM üyesi devletler, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, ABD ve AB müttefikleri, uluslararası kuruluşlar (NATO ve Avrupa Konseyi Parlamento Meclisi) Ukrayna'ya karşı Rusya'nın uyguladığı politikaya

karşı memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir (http://weic.info/ekonomicheskie_statii/ekonomicheskie_sankcii_protiv_rossii_rf_prichiny_analiz_spiski_posledstviia, Son Erişim Tarihi: 20.04.2016). Rusya'nın Kırım ve Ukrayna'nın doğusundaki olaylarla ilgili olarak Batı'nın taleplerini reddetmesi, ABD tarafından yaptırımların dayatılmasına yol açmıştır. Temel amaç Rusya'yı uluslararası arenada tecrit etmek olup, ABD yönetiminin güçlü baskısıyla ekonomik kayıplara neden olacak yaptırımlara AB ülkeleri, G-7 grubu ülkeleri (İngiltere, Almanya, İtalya, Kanada, ABD, Fransa ve Japonya) ve diğer ülkeler (ABD ve AB ortak ülkeler) katılmış oldular. AB politikacılarının talebi üzerine Rusya dünyanın önde gelen G-8'ler grubundan çıkarılmıştır (<http://www.vesti.ru/doç.html?id=1352540>, Son Erişim Tarihi: 18.05.2016).

Ukrayna'daki çatışma ve sonrasında uygulanan yaptırımlar Rusya ve Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur. Tarihsel olarak Rusya'nın enerji alanında AB'nin en büyük ortaklarından biri olmuştur. AB ülkelerine enerji satışı daha 1960'lı yıllarda başlamış olup, günümüze kadar da bu satış sürdürülmektedir. Ülkemiz açısından en büyük hidrokarbon (kömür bileşenleri) tüketicileri arasında başta Almanya, Hollanda, İtalya v.b gelmektedir (http://bbc.co.uk/russian/russia/2014/03/140317_eu_sanctions_russia, Son Erişim Tarihi: 10.04.2016).

Aşağıda Nisan- Kasım 2014 tarihlerinde Rusya'ya dayatılan yaptırımların bir listesi mevcuttur:

- NATO

1 Nisan: Rusya ile her türlü işbirliğini askıya aldı (Büyükelçilik ve üst düzey görüşmeler hariç).

7 Ağustos: NATO Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen bütün organizasyonların Rusya Federasyonu ile işbirliğini sonlandırdıklarını beyan etti.

- Avrupa Birliği

17 Mart: Rusya ve Kırım birbirlerine karşı yaptırımlar uygulamaya başladı.

25 Mart: Rusya tarafından Kırım sakinlerine her türlü vize verilmesi yasaklandı.

18 Temmuz: Avrupa Yatırım Bankası, Rusya'da yeni projelerin finansmanını durdurdu.

30 Temmuz: Rus Ulusal Ticaret Bankasına yaptırım kararı alındı. Ayrıca Kırım ve Sivastopol'e karşı ticaret ve yatırım alanlarında da yaptırım uygulanmaya başlandı; altyapı, ulaştırma, haberleşme ve enerji sektörlerine yatırım yasağı getirildi. 250'den fazla ürün türüne (mineraller ve hidrokarbonlar dahil olmak üzere) alım yasağı getirildi. Avrupa finans kurumlarının kredi vermeleri veya projelerde pay almaları yasaklandı.

31 Temmuz: "Sberbank Rosii", "VTB", "Gazprombanka", "Vneekonombanka", "Rosselhozbanka" gibi bankalara yaptırım uygulanmaya başlandı.

- Bulgaristan

8 Haziran: Doğalgaz boru hattı projesi "Güney Akım" üzerindeki çalışmalarını askıya aldı.

- İngiltere

13 Temmuz: Havacılık ürünlerini satın almak için izinli ülkeler listesinden Rusya'yı çıkardı.

21 Temmuz: Silah tedariki (silah parçaları ve ürünleri) ile ilgili tüm lisansları askıya aldı.

- Almanya

Mart – Nisan: Rusya'ya savunma ve askeri ürün ihracatını durdurdu.

- ABD

4 Mart: Rusya ile yatırım ve askeri işbirliğini dondurdu.

17 Mart: ABD Başkanı Rus kamu görevlilerinin banka hesaplarının dondurulması mülkiyetlerine el konulması ve vize verilmesinin reddedilmesi gibi konularda yaptırımlar getiren kararı imzaladığını duyurdu.

27 Mart: Uyuşturucu ile mücadelede Rusya ile işbirliğini askıya aldı, ayrıca, Rusya'ya "tehlikeli ürünler" ihracatı yapan Amerikan şirketlerine lisans verilmesini durdurdu.

2 Nisan: İkili Cumhurbaşkanlığı Komisyonu çerçevesinde Rusya ile bir takım projeleri ve kolluk kuvvetleri arasındaki işbirliğini askıya aldı.

7 Mayıs: Ekonomileri geçiş sürecinde olan ülkeler için ABD'ye belirli malların gümrüksüz ithalatına verilen izin ve ticaret programından Rusya dışlandı.

25 Temmuz: Dünya Bankası Rusya'daki projeleri desteklemeyi reddetti.

6 Ağustos: Yeraltı madenciliği (152 metreden daha derin) endüstrisi için donanım ve yenilikçi ekipmanların Rusya'ya arzını yasakladı (Masyutin, Guskova vd., 2015: 79)

2.2.Yaptırımların Rusya'ya etkileri

Genel olarak, yaptırımların ülke için olumsuz sonuçları nüfusun yaşam standartlarının düşmesine, üretimin azalmasına, dış pazarların kaybına, teknolojik gerilemelere, finansal sistemin istikrarsızlaşmasına, yurt dışında yatırım imkânlarının kısıtlanmasına, yatırım çekiciliğinin azalmasına ve sermaye çıkışına neden olacaktır (Zagaşvii, 2015: 70). 2014 yılında yaptırımların etkisiyle ortaya çıkan ekonomideki güvenlik açığının nedeni Rusya'da biriken yurtiçi ekonomik yapısal sorunların olduğu görülmektedir. Güvenlik açıklarının başlıca nedenleri:

- Hammadde ekonomisi (petrol ve gaz ihracatında mal ve hizmetlerin payı %60, Metal, kereste ve gübre dayalı ihracat yaklaşık %70'den fazla olup, bu da federal bütçe gelirlerinin neredeyse yarısını sağlamaktadır).
- Üretim ve ticarete ithalata yüksek bağımlılık (Makine endüstrisinde %90'dan fazla, elektronik sektöründe %80-90, ağır sanayide %60-80, hafif sanayide % 0-90, ilaç sanayide %70-80 ve perakende ticarete ise %40).
- Finansal güvenlik açığı (Rusya'nın uluslararası rezervlerinin yapısı: yaklaşık %15 döviz, %10 altın, %75 ise gelişmiş ülkelerin devlet iç borçlanma

senetleri, bunlarla yanaşı ABD tahvilleri, Londra borsasında işlem gören 7-8 Rus şirketi, Visa ve MasterCard plastic kartlarını pazarın % 100 elinde tutması, banka hesapları için SWIFT sisteminin kullanılması ve uluslararası derecelendirme kuruluşlarına (S&Poor's, Moody's, Fitch gibi) bağımlılık.

Rusya'daki yakıt ve enerji sektörü ciddi sorunlarla karşı karşıya olup, buna karşı yaptırımlar ise sistemik yapıdadır. Yaptırımların ana hedefi daha çok üretim teknolojilerinde kullanılan (alışılmamış hidrokarbonlar ve derin su kaynakları) hammaddelerdir. Bu ürünlere uygulanan yaptırımlar bu alanda üretim yapan ülke liderleri tarafından da desteklenmektedir (<http://carnegie.ru/2014/10/09/engaging-china-in-nuclear-arms-control>, Son Erişim Tarihi: 20.05.2016). Ekonomik yaptırımlar Rus bankalarının kredi alma imkanlarını olumsuz etkilemekle ülkede yatırımların yavaşlamasına ve Rublenin değerinin düşmesine yol açmaktadır. Ayrıca, bu durum yerli şirketlerin dış borç ödemelerinin zorlaşmasına ve maliyetlerinin artmasına yol açmaktadır. Rusya ve BDT (Bağımsız Devletler Topluluğu) yatırım bankası "Renessans Kapital"ın baş ekonomisti O. Kuzmin'in tahminlerine göre 2014-2015 yıllarında Rus şirketleri yaklaşık 160 milyar dolar tutarında kredi geri ödemeleri gerekli olacaktır. Bunların içinde kamu sektörünün payı yaklaşık 65 milyardır. (Tkachev, Sukharevskaya vd., 2014).

Morgan Stanley analistlerine göre ise gelecek yıl finans dışı sektörlerdeki Rus devlet şirketlerine 41 milyar dolar, devlet bankalarına 33 milyar dolar ödemesi olacaktır. Buna ek olarak özel bankaların 20 milyar dolar geri ödemeleri gerekecektir. Özel finans dışı şirketlere 67 milyar dolar dış borç ödemeleri gerekecektir. (Hille vd., 2014). Rusya Bankası verilerine göre 2014 yılını ortasında Rusya'nın dış borcu 731,2 milyar dolar olup, bunun yarısından fazlası kamu sektörünün borcudur. En ciddi sorun devlet kontrolündeki büyük bankalara karşı uygulanan yaptırımlardır. Bloomberg verilerine göre önümüzdeki üç yıl içinde VTB, Sberbank, Gazprombank ve VEB bankalarının yaklaşık olarak 15 milyar dolarlık tahvil almaları gerekebilir. Yabancı bankalardan alınan (dolar bazında) krediler 2014 yılının ilk yarısında bir önceki yıla göre (25 milyar dolardan) 7,9 milyar dolara kadar düşmüştür. Uzun vadeli finansman bulunmazsa bu borçların geri ödemesi zor olabilir (The Economist, 2014).

2.3. Yaptırımların AB'ye etkileri

2014 yılı sonu verilerine göre anti-Rus yaptırımları destekleyen ülkelerin çoğunun Rusya ile ticaret hacmi önemli ölçüde azalmıştır. Örneğin, Federal Gümrük Servisi (FGS) göstergelerine göre Rusya ile ticaret hacmi Portekiz'in %41,2, Yunanistan'ın %39,2, Macaristan'ın -27,5%, İngiltere'nin %21,3, Litvanya'nın %20,5 oranında düşmüştür. Diğer AB ülkeleriyle ticaret hacmi daha az düşmüştür. Örneğin, Polonya ile ticaret hacmi %17,6, Fransa ile %17,5, Finlandiya ile %14,7, İtalya ile %10, Almanya ile ise %6,5 oranında azalmıştır. Rusya'ya karşı yaptırımlara katılan AB dışındaki ülkelerin ise çok daha az oranda düşüş göstermiştir. Özellikle Kanada ile ticaret hacmi %3, Japonya ile %7,3, Norveç ile ise %18,5 oranında düşüş olmuştur (Barkovskiy, Alabyan, vd., 2015: 5).

2014 yılının Ağustos ayında yayınlanan Reuters hesaplamalarına (tahminlerine) göre, Rusya'nın en büyük ticaret ortağı olan Almanya Rusya'ya uyguladığı yaptırımlardan dolayı ekonomisinde kayıplar başlamıştır. Doğu Avrupa Ekonomik İlişkiler Komitesi'ne göre Rusya ile ticaretten Almanya'da yaklaşık 300 000 çalışan etkilenmektedir. Almanya Sanayi ve Ticaret Odasının Rusya şubesi başkanı Tobias Brauman hesaplamalarına göre 2014 yılında Rusya'ya Alman ihracatı % 20 oranında düşebilir. Bu düşüşte ise en büyük zarara araç üretim (makine sanayi) şirketleri uğrayacaklardır. Yine de, bir bütün olarak bu durumun Alman ekonomisine neredeyse hiçbir etkisi olmayacaktır. Çünkü Almanya toplam dış ticaret cirosunda Rusya'nın payı % 4'ten azdır. (Mezin, Kudryaşova. 2014. s.19)

2.4. Rusya'nın yaptırımlara karşı aldığı önlemler

Yatırıma elverişli bir ortam oluşturmak için gerekli olan şey, tarımın ve bilimin desteklenmesi, bankaların sermaye yapılarının yeniden oluşturulması olacaktır. Rus karşıtı yaptırımlar Rus ekonomisinin gelişmesi için itici güç olmalıdır. Duma Komitesi başkanı Igor Rudensk'e göre ekonomi politikası: "Bu Rusya'nın kendi daha aktif ekonomisini oluşturması için bir fırsat olup, bu fırsatı gerçekleştirmek için etkin bir yatırım politikası uygulamak gerekmektedir." Buna ek olarak, özellikle Rusya yatırım potansiyelinin gelişmesiyle ilgili olarak iki taraflı yaptırımlar uygulanırken acilen devletten destek gerekmektedir. Bu önlemler ise aşağıdaki gibidir:

- Yatırım projelerini sübvans etmek ve üretim modernizasyonu yaratmak için programların geliştirilmesi,
- Rus şirketleri tarafından yatırım projelerinin uygulanmasında yasama düzeyinde teşviklerin getirilmesi (sağlanması),
- Yatırım projeleri için devlet garantisi sağlanması,
- Yatırım kredileri imtiyazlı krediler için faiz oranları ve ödeme programlarının geliştirilmesi,
- Mali yükün azaltılması ve yeni vergi girişimlerinin askıya alınması.

Bunlar sadece bazı önerilerdir. Aslında bu sorunların çözümü için daha fazla çalışma gerekmektedir. Özellikle dış müdahaleler olan bir yerde ülke genelinde dengeli bir ekonomi oluşturmak kolay değildir (Bulatova, Abelguzin, 2015: 35).

3. Türkiye ile Yaşanan Uçak Krizinin Etkileri

2014 yılında iki ülke arasındaki ticaretin düşmesine rağmen, Rusya, Türkiye için çok önemli bir ticaret ortağı olmuştur. Ancak, vurgulamak gerekir ki, şimdiye kadar Türkler ikili ilişkilerde siyaset ve ekonomiyi ayırmayı çok iyi bir şekilde, ustaca başarmışlardır. Nitekim 2014 yılında Kırım'daki durum ve Kırım'ın Rusya'nın bir parçası haline gelmesi neticesinde Türkiye tarafından Rusya'ya son derece keskin eleştiriler yapılmıştır. Bununla birlikte, bu eleştiriler ekonomik konularda Rusya ile müzakere etmelerine engel olmamış ve Türkiye'nin Rusya ile işbirliğini geliştirmek planlarını

etkilenmediği görülmüştür. Ayrıca, birçok Batılı ülkeler Rus tüzel ve fiziki kişiler aleyhinde yaptırım uygularken, Türkiye her şeyden önce kendi ekonomisinin zarar görmemesi için herhangi bir kısıtlayıcı önlemlerden kaçınmıştır (<http://www.vestifinance.ru/articles/64828>, Son Erişim Tarihi: 25.04.2016). Rusya ekonomisindeki daralmaya bağlı olarak, Türkiye ile Rusya arasındaki yıllık ticaret hacmi 2014 yılındaki 31 milyar USD düzeyinden Ekim 2015 itibarıyla 12 aylık birikmiş verilere göre 25,5 milyar ABD Doları gerilemiştir. İki ülke arasındaki en büyük ticaret kalemi başta enerji olmak üzere gıda ve turizm sektörleri olmuştur. 2015 Ocak ve 2016 Ocak arasında Rusya ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi yarı yarıya azalmıştır. Bu durum krizin etkilerini göstermektedir (Uşak, 2016:1).

4. Sonuç

Rusya kısmen de olsa bazı ekonomik politika değişikliklerini uygulamaya başlamıştır. Bunlar arasında, altyapı yatırımları, yazılım programları, enerji ekipmanları, tarım ve gıda sanayi ile birlikte petrol dışı ihracatın desteklenmesi yer almaktadır. Ancak, bu politikalar temelsiz projelerle, finansal sektör veya ABD dolarının tecridi nedeniyle parçalanmış yapıdadırlar. Yaptırımların hem açık, hem de gizli hedefleri mevcuttur. Rusya karşıtı yaptırımların resmi amacı (ya da açık hedefi) Rusya Federasyonu'nun Kırım'ın toprak mülkiyeti ve Güney-Doğu Ukrayna'daki çatışmalarda tarafsızlığını korumaması, müdahalede bulunması ve konumunu değiştirmesi olarak söylenebilir. Yaptırımların yapısına bakıldığında ise uygulamalarda gizli hedeflerin olduğu görülmektedir. Bu hedeflerin başında ise başta Rusya ekonomisine ciddi zarar vermek, bilişim, teknolojik ve askeri alanlarda dünyanın önde gelen ülkelerinden Rusya'yı tecrit (izole) etmektir. Rus ekonomistlere göre yaptırımlar; "Bu gelişen olaylar bir felaketen daha ziyade Rus ekonomisi için önemli bir darbe niteliğindedir" şeklinde ifade edilmektedir. Uzun vadede uzmanlara göre, Rusya için olumsuz sonuçlar sınırlı olmakla birlikte, daha çok Rusya'ya yüksek teknoloji ihracatında ve Rus bankaların ucuz krediye erişiminde kısıtlamalar olacaktır. Rusya ve Avrupa ülkeleri arasındaki işbirliği her bir ülke için yararlı olup, bu nedenle herhangi bir ekonomik ve politik farklılıkların günümüzde olduğu gibi her iki tarafa da olumsuz etkileri olacaktır. 1 Aralık 2014 tarihinden itibaren Avrupa'nın yapıcı olmayan tutumu nedeniyle Rusya "Mavi Akım" projesinden vazgeçti. Bu yaşananlardan dolayı Rusya ekonomisini batıdan doğuya doğru yönlendirmek (kaydırmak) niyetindedir. Bundan dolayı Rusya Federasyonu, Çin ile çeşitli alanlarda işbirliği konusunda 20'ye yakın anlaşma imzalamıştır.

Sonuç olarak Rusya'nın ekonomisi oldukça istikrarsız durumdadır. Yaptırımların olumsuz etkisi hemen hemen her alanda görülmektedir. Yabancı yatırım akışının azalmasından dolayı ithal ikamesinin yetersizliğine yol açmaktadır. AB ülkeleri ise bu yaptırımları ABD'nin baskısı ile uygulamış olup, halbuki ABD'nin Rusya ile ticaret hacmi üye ülkelerle kıyaslandığında çok değersiz kalmaktadır. Avrupalı politikacılar için birbiri

ardına tehlike çanlarını çalmaya başlamıştır. AB ekonomisi büyük kayıplar yaşamaya başlamıştır. Türkiye-Rusya arasında yaşanan uçak krizinden sonra Türkiye'nin en büyük ekonomik ortaklarından biri olan Rusya ile ekonomik anlamdaki gerginlikler iki ülke arasındaki ticari ilişkiler olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak uzmanlar bu etkinin uzun süreceğinin pek mümkün olamayacağı kanısındadırlar. Çünkü Rusya'nın ağırlıklı olarak tarım ve tekstil ürün ihtiyacını karşılayan Türkiye'ye alternatif bulmaları kısa sürede mümkün gözükmemektedir. Uçak krizinin ekonomik ve siyasi krize dönüşmesi sonucu ekonomik açıdan Rusya'nın kayıplarının başlangıçta yüksek, ani kayıplar olacağını, Türkiye'nin kayıplarının ise zamana yayılı ve zaman içinde artan kayıplar olarak ortaya çıkacağını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Kaynakça

- Barkovskiy A., Alabyan S., Morozenkova O. (2015). Posledstviya Zapadnih Sançiy I Otvetnih Sankçiy R.F//Rossiyskiy Vneşnoekonomiçeskiy Vestnik. No.9, Mirovaya Ekonomika.
- Bulatova A., Abulguzin N. (2015). Vliyanie Sankçiy Na Ekonomiku Rosii//Aktualnie Problemi Ekonomiki İ Prava.No:3.
- Connolly, vd. (2015), "Sanctions on Russia: Economic Effects and Political Rationales", Russia and Eurasia Programme Event Summary, Chatham House, The Royal Institute of International Affairs.
- Fischer, S. (2015), "European Union Sanctions Against Russia", SWP Comments, Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs.
- Galbert, S.d. (2015), "A Year of Sanctions against Russia-Now What? A European Assessment of the Outcome and Future of Russia Sanctions", A report of CSIS Europe Programme, CSIS Center for Strategic & International Studies, October, 2015.
- Hille K., Weaver C., Thompson Chr. (2014). Financial Window Closes for Moscow Businesses//Finançal Times. July.29.
- Klinova M. ve Sidorova E. (2014). Ekonomniçeskie Sankçii i ih Vliyanie Na Hozyaystvennie Svyazi Rosii S Evropeyskim Soyuzom//Voprosı Ekonomiki, No:12.
- Masyutin S.A., Guskova İ.V.vd. (2015). Ekonomniçeskie Sankçii v Otnaşenii Rosii: Ugrozi ili Vozmojnosti dlya Biznesa//Aktualnie Problemi Ekonomiki İ Prava. No:1 ISSN 1993-047X.
- Mezin V., Kudryaşova V. (2014). Çena Prisoedineniya Krıma//Vestnik Ekaterininskogo İnituta. No:2.
- The Economist (2014). Sanctions on Russia: This is Going to Hurt. August. 2.
- Tkaçev İ., Suharevskaya A. vd., (2014). Finansovaya I Tehnologiçeskaya Blokada Dlya Moskvi//RBK (<http://www.rbc.ru/>).
- Usak, 2016: Türkiye Krizinin Etkileri, Çok Yönlü Bir Değerlendirme, Avrasya Analizleri Serisi No:1, Analiz No:30, Şubat, Ankara.

Zagaşvili V. (2015). Zapadnie Sankcii I Rossiyskaya Ekonomika: Mirovaya Ekonomika I Mejdunarodnie Otnoşeniya//No:11.
<http://www.vestifinance.ru/articles/64828>, (Son Erişim Tarihi: 25.04.2016).
http://weic.info/ekonomicheskie_stati/ekonomicheskie_sankcii_protiv_rossii_rf_prichiny_analiz_spiski_posledstviia, (Son Erişim Tarihi: 20.04.2016).
<http://www.vesti.ru/doc.html?id=1352540>, (Son Erişim Tarihi: 18.05.2016).
http://bbc.co.uk/russian/russia/2014/03/140317_eu_sanctions_russia.s, (Son Erişim Tarihi: 10.04.2016).

